

جنرل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

لاہور

Ketabton.com

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

۱۳۵۵

چتر نوال دکتور عبد الحکیم هلاکي

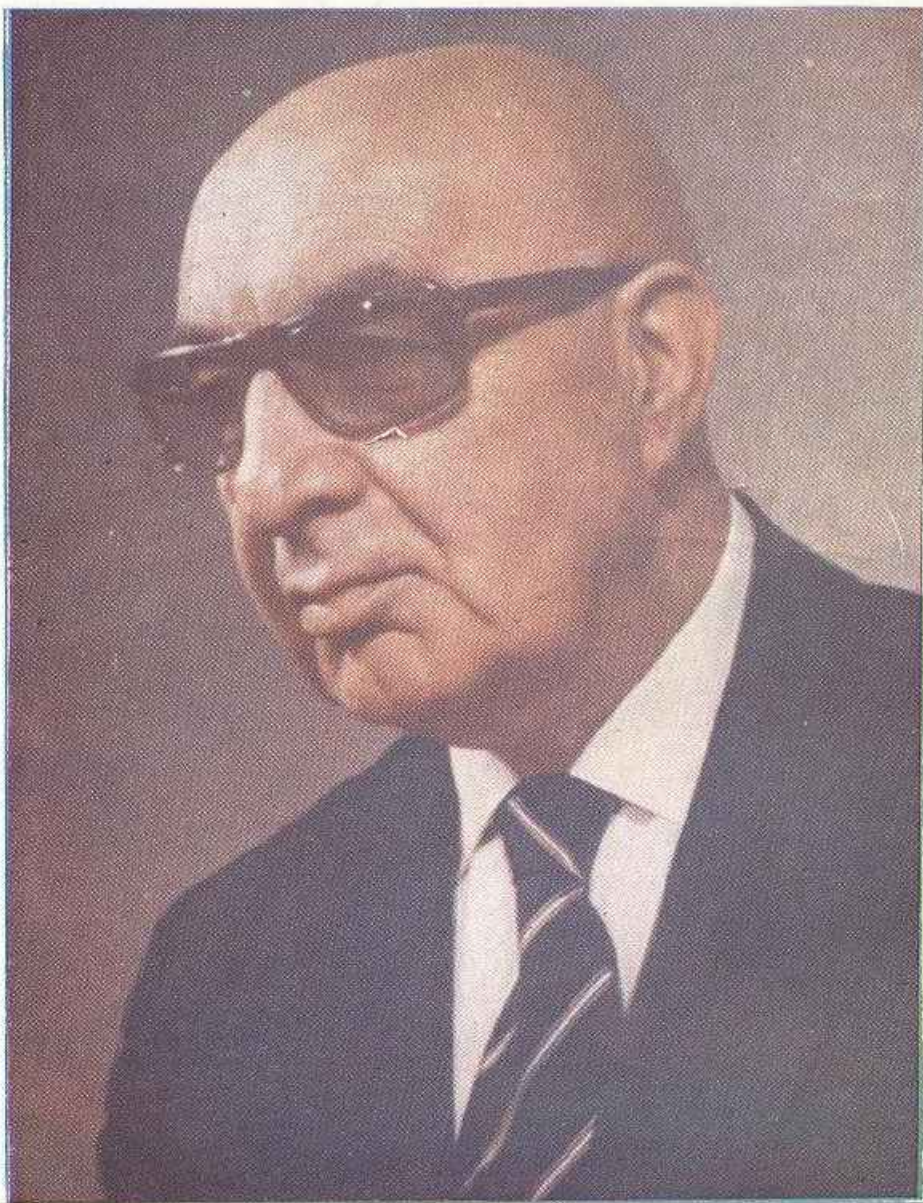
د پښتو ژبې د څېړنې د ښوونکي د ښوونځي

لارښود

پښتو ټولنه - د ښوونې خانګه

مېستم: محمد شيرين سنگري
د پښتو ټولني دخپي و نوپلر پسي لمره "۲۱۷"

بنیاغلی محمد داؤد د افغانستان د دولت رئیس او صدراعظم

پيشواؤن

د (گھلپسي پي پستو) فونوگرافس ترخپرو لوډروسته ، پيسټو ٽولني تصحيح
 جي د (پيسټو پي گھلپسي) فونوگرافس هم د چاپ دپاره تيار کړي . ددي دپاره
 جي لوستونکي په لفظ کې مشکلات وني لازمه د کمال شوه چې تلفظ په فونيمک
 تورو ويکل شوه . د فونيمک phonemic تورو د ټاکلو دپاره پيسټو ٽولني ډزپروانو
 او علمي موسونمايندو ته بلنه ورکړه چې فونيمک توري تعين او ثبوت کړي .
 د تورو ټاکلو نه پس ، ډزپرواني لومړي مدير خير نوال د کور عبدالحکيم هلاکي ته
 وظيفه ورکړه شوه چې په دې باره کې يو تفصيلي سريزه وليکي .
 خوځکه چې د فونيمک تورو په باب علمي کميټي فيصله دروي پر پرله پورې
 هيله چې د گډوډي د مخنيوي دپاره بهر م لکوال ددي پر پرې حرکت وکړي .
 دا هم بايد وويل شي چې دغه لارښود لوازمو کاډ ميک اړخ لري . په لاسني تورو باندې
 د پيسټو وليک لارولو په برخه کې نبي د خپلو تفصلي تخنيکي او با نورو ملحوظاتو له مخې
 د دولت له خوا ټاکل کې تصحيح ونيول شي او يا هم پر پرله پورې تصحيح کړي .

خير نوال احمد صديق
 د پيسټو ټولني رئيس

الفهرست

عنوان

مخ

ل و م و ن و ب و ر خ ه

- ۱ - سریزه ۱
- ۲ - دینتورژنی منای سوې فونیمیکه الفبی ۸
- ۳ - د فونیمیکي الفبی احتیاطی توری ۱۱
- ۴ - فونیمیکه الفبی اودخیلی عزنی کلمې ۱۳
- ۵ - دینتورژنی بشپړه فونیمیکه الفبی ۲۲

د و ه ه د ب ر خ ه

- ۶ - دکوهستان شفق (پینوا) ۲۷
- ۷ - لنډې ۳۳
- ۸ - خومره به سبه وي (الفت) ۳۵
- ۹ - لنډې ۳۸
- ۱۰ - سپونمې (پینوا) ۴۰
- ۱۱ - لنډې ۴۴
- ۱۲ - ساقی (اجمل خټک) ۴۶
- ۱۳ - سپونمې (لایق) ۴۸
- ۱۴ - محشر (عبدالباری جمالی) ۵۱

ديرينه

پښتو ژبې ښځين خصوصيتونه داوسني معمول ليك
په مرسته په واقعي بڼه نه څرگندين ي. ددې
علت دادی چي :

(۱) دپښتو ژبې په اوسني ليك كې ځيني واوونه
دكامو په ځينو برخو كې كومي مشخصي علامې (گرافيمونه)
نه لري؛ لكه: د { ډ ږ ل } كلرم چي د پنځو فونيمونو
(ښځينو واحدونو) / z - ə - r - ə - l / څخه جوړه ده،
خو په ليك كې يوازي په درو تورو { ډ - ږ - ل } سرليكله كيږي.

(۲) په اوسني ليك كې خو مختلف فونيمونه په يوه توري سره ليكل كېږي . د پښتو ژبې د بېلو بېلو فونيمونو (بنځيزو - واحدونو) لکه: /o/، /u/ او /w/ د پاڼه په اوسني مروج ليك كې يوازې يو توري { و } سته . مثالوندي په لاندي كلو كې ليدلای سئ :

کور - /kor/

سود - /sūr/

خوړل - /xwaral/

(۳) په مروج ليك كې د /a/ او /ə/ فونيمونو د پاره چې كلو په پای كې راغلي وي ، يوازي يوه علامه { ه } سته لکه:

زړه - /zrə/

زړه - /zara/

پسه - /psə/

شپه - /špa/

(۴) په اوسني ليك كې كله كله د يوه فونيم (بنځيز واحد) د څرگندولو د پاره دوه توري ليكل كېږي . د مثال په ډول، د لم او په،

ليکل سوي او حرکتونه یې بنوول سوي دي، لکه :
 انډول :- (انډ + وک)
 استوگن :- (آ + س + تو + گک + ن)
 او داسی نور...

دغه ډول د لوستلو یا د تلفظ د خرگند و لوستیستونه
 دیوې خوا د ډېر و لوستونکو د پاره مشکل او د بلي خوا د کلمو
 تلفظ نه افاده کوي ، بلکه یوازې د کلمو د تورو حرکتونه یا د
 کلمو توري اوسپلا بيز بېلوالی بڼي . دغه ډول سیستمونه
 د کلمو د نغیز جوړښت او ن غیز خصوصیت سره پوره سمون نه
 لري .
 دغه علت دی چې کله کله قاموس لیکونکي دستر و اشتباهاتو
 سره مخامخ سوي دي .

د پښتو ژبې په مروج لیک کې هغه کلمې چې په /a/ او
 /ɔ/ ختمیږي ، د واړه واو لوند په یوه توري { څ } سره لیکل کیږي
 خو ځینو قاموس لیکونکو دغه د واړه واو لوند چې د کلمو په پای کې
 راغلي وي د تلفظ د افادې په برخه کې ساکن بللی دي ،
 لکه :

زږه (س ز س)

زږه (ف ف س)

دغه { ه } علامه چې په پښتو کلمو کې راغلي ده ، ساکنه نه ده بلکه په لومړۍ کلمه کې د / ډ / او په دوهمه کلمه کې د / ا / دن غونډو څرگندونې یوه لیک نشه ده .

څرنگه چې د یوې خوا د پښتو ژبې دن غونډو اولیک تر منځ بېلتون موجود دی او د بلې خوا دغه ډول د تلفظ د افادې سیستمونه چې زموږ په قاموسونو کې مروج دي ، د کلمو پوره او سم تلفظ نه سي افاده کولای ، نو یوازې سه لاره به دا وي چې په پښتو قاموسونو کې د کلمو تلفظ په لاتیني تورو ولیکل سي .

په لاتیني تورو سه کېدلای سي چې د پښتو کلمو سم تلفظ افاده سي .

څنگه چې اوس په پښتو ټولنه کې پر پښتو - انگلیسي قاموس کار کېږي ، نو د دې دپاره چې د پښتو لغتونو د تلفظ د څرگندولو دپاره د لاتیني تورو یو داسې سیستم غوره سي چې د یوې خوا بین المللی شهرت ولري او د بلې خوا په افغانستان کې

په ژبنيو تحقيقاتو کې زموږ د پوهانو ترمنځ يو معيارې حيثيت
 غوره کړې، نو د عمل پر دېر شهر د دوشنبې په ورځ په پښتو-
 ټولنه کې يوه علمي غونډه وسوه. دې غونډې ته د فونيميکي
 الفبې د تيار کولو د پاره دغه پوهان راغلي وو:

بناغلي پوټاند عبدالحی حبيبي

بناغلي پوټاند عبدالشکور شاد

بناغلي پوټاند حليم الهام

بناغلي عبدالرؤف بينوا

بناغلي پوټاند دکتور سيد بهاوالدين مجروح

بناغلي خېر نوال محمد صديق روحي

بناغلي خېر نوال دى عبدالله خدمتگار

بناغلي دکتور مجاور احمد زياد

بناغلي خېر نوال دکتور سيد الشاه پولاد

بناغلي خېر نوال دکتور دولت محمد

بناغلي عبدالجليل و جدى

بناغلي خېر نوال دکتور عبدالحکيم هدايي

په دې غونډه کې د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې په برخه کې
پوره بحث او غور و سو. وروسته له هراړخيزې شخړې، د -
غونډې د ټولو گډ وړن کوونکو د خول د پښتو ژبې د بڼو
د افادې د پاره يو فونيمیک سيستم ومنل سوچي دلته راوړل کېږي

د پښتو ژبې منلې سوې فونيمیکه الفبې

		د فونيمیک الفبې توري	معمول توري
<i>atal, sar, špa</i>	اتل، س، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ويار، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>Pašto</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تور	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>joṛ</i>	جوړ	<i>j</i>	ج
<i>čākū</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دوشیمکی الفبی توری	معمول توری
<i>jāy</i>	حای	ج	خ
<i>coḵ</i>	شوک	c	خ
<i>xor</i>	خود	x	خ
<i>dod</i>	دود	d	د
<i>der</i>	دپر	d	د
<i>rap</i>	رپ	r	ر
<i>rūnd</i>	روند	r	ر
<i>zor</i>	زور	z	ز
<i>žwənd</i>	ژوند	ž	ژ
<i>zağ</i>	زغ	z	ز
<i>samūn</i>	سمون	s	س
<i>šəl</i>	شل	š	ش
<i>šāğəlay</i>	شاغلی	š	ش
<i>ğamay</i>	غمی	ğ	غ
<i>kār</i>	کار	k	ک

		د فونیمیک الفبہی توری	معمول توری
gad	گد	g	گ
lās	لاس	l	ل
mor	مور	m	م
nən	نن	n	ن
maṛṇa	منہ	ṛ	ن
wāde, žarawal	وادہ، ژرول	w	و
har, sahār	ھر، سہار	h	ھ
yor, melmastyā	یور، مہاستیا	y	ی
saray	سری	ay	ی
hosay	ھوسی	ay	ی
wir (آسی) (۲۸)	ایسی	i	ی
ter, maste	تہر، مستی	e	ی
kor	کور	o	و (مچول)
lūr (گور) (۲۹)	گور	lā	و (مروف)
sur	سہر (پہ مویسی کی)	u	پہنہ

۱۱

ebra

ibra	ابو (حاصل)	1 x	زبر
nikə, luwastal	نيکه، لوستل	ə	زورگی
درج دځای د بنو ولو د پاره د الاندي علامه منل سوې ده:			
Kuotá	کوته	،	خج

احتياطي: ت (θ)، ح (h)، ذ (ḏ)، ص (ṣ)،
 ض (z)، ط (t)، ظ (ẓ)، ع (ʿ)، ف (f)،
 ق (q)، ٺ (ʻ)، معدوله واو (w)، جني (w)، انگليسي (v)
 اودوسي (B) په (v) .

د فونيمیکي الفبې احتياطي توري

د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې د جدول په پاڼې کې دا احتياطي
 په نامه ځيني توري ليکل سوي دي. د ژبنيو مسالو په علمي
 څېړنو کې د دې تورو ليکلو ته ضرورت ليدل کېږي. په
 همدې اساس د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې د جدول په پاڼې کې

سوی دی.

کرو غواروچی ددخیلو عربی کلمو، لکه: { ثواب، حوض،
ذکاءوت، صبر، ضرر، طالب، ظالم } اصلی عربی تلفظ
اوددغو کلمو پسننو تلفظ سره مقایسه کریو، نو دمقایسه
دیانه مجبور یوچی دیورتنیو کلمو اصلی تلفظ دافادی دپاره
هم په فونیمیکی الفبې کې تاکلی توری ولرو. اوس به دلته
دمثال په ډول دیورتنیو کلمو پسننو او اصلی عربی تلفظونه
په مقایسه کې ډول په فونیمیکی الفبې سره ولیکو:

پښتو تلفظ	اصلی عربی تلفظ	په لیک کې
/ sawāb/	/ θawāb/	ثواب
/ hawz/	/ hawz/	حوض
/ zakāwāt/	/ dākāwat/	ذکاءوت
/ sábar/	/ sabr/	صبر
/ zarār/	/ zarar/	ضرر
/ tālīb/	/ tālīb/	طالب
/ zālm/	/ zālm/	ظالم

هدانگه نوراحتياطي توري هم ددي مقصد دپاره ليكل
سوي دي. د / ع ، ف ، ق / مفصله شرحه د (فونيميكه
الفبي او دخيلي عربي كلپه) تر عنوان لاندني راغلي ده.

فونيميكه الفبي او دخلي عربي كلبي

پښتو ژبي په من وحي الفبي كې لس داسي توري
سته چي په دخيلو عربي كلو كې راځي. دغه
لس توري په عربي ژبه كې د خاصو عربي
رغونو دپاره ټاكل سوي دي. كه څه هم دغه
لس توري په هغو كلو كې چي پښتو ژبي ته داخلي
سوي او اوس په پښتو ژبه كې مستعملي دي، ليكل كېږي،
خو پښتانه يې د عربو په شان نه تلفظ كوي. دغه لس توري دا دي:
ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، ف ، ق .
ددغو پورتنيو تورو د جملې څخه، چي په عربي دخيلو كلو
كې استعمالېږي او د عربي ژبي د خاصو رغونو مانا يندگي كوي،

اووہیچا دیسنتوژ نی د بن غیر جوہ بنتا پر اساس پہ مقنن
دول تلفظ کیری.

اووہ توری دای: ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ.
مثالونہ یچا لاندی شمول کیری:

پہر تلفظ	عربی تلفظ	پہر لیک کے
/ sābīt /	/ eābīt /	ثابت
/ hāsīl /	/ hāsīl /	حاصل
/ zakī /	/ dākī /	ذکی
/ sādīq /	/ sādīq /	صادق
/ zasīf /	/ zasīf /	ضعیف
/ tāqāt /	/ tāqāt /	طاقت
/ zarfiyāt /	/ zarfiyat /	ظرفیت
/ s /	/ e, s /	ث، ص
/ z /	/ d, z, z̄ /	ذ، ض، ظ
/ h /	/ h /	ح
/ t /	/ t /	ط

مگر د {ع، ف، ق} تورو د تلفظ په برخه کي بيا خبره
بل ډول ده.

ع / ۹ / دخيل کانسو نښت دی چي په عربي دخيلو
کلمو کي راځي. په لياکي {ع} ليکل کيږي. چيني
پښتانه يچا عربي ته ورته د / ع / په ډول تلفظ کوي.

عادات /sādāt/

وعدۀ /wasdā/

عسکر /saskār/

مگر چيني پښتانه يچا د وينا په وخت کي بيخي حذفوي
اوپوازي په هغو والونو اکتفا کوي چي تر / ع / وروسته
ياد مخدر اغلي وي. د حذفولو طريقه يچي په دې ډول ده:

(۱) که چيري د دخيلو عربي کلمو د سپلايو نو په سر کي
/ ع / وي نو په وينا کي دغه / ع / له منځه ځي او
پوازي ^{منځه} اول څخه شروع کيږي چي په سپلاب کي تر
/ ع / وروسته اغلي وي، يعنې په سپلاب کي دهغه
اول څخه شروع کيږي چي تر / ع / وروسته موقعيت لري

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/ādāt /	/sādāt /	عادت
/ājil /	/sājil /	عاجل
/ibādāt /	/sibādāt /	عبادت
/askār /	/saskār	عسکر

(۲) کہ چیری دعربی دخیلو کلمو دسپلا بونو پیدای
 کی / ع / وی نو پید وینا کی دغد / ع / له منخجی اوسپلاب
 پد هغد واول سن پای تدر سینی چی تر / ع / دمنخراغلی وی
 مثالونہ یی دادی :

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/mawzó /	/mawzós /	موضوع
/šuró /	/šuros /	شروع
/istimāl /	/istismāl /	استعمال
/widā /	/widās /	وداع

ف / ف / دخیل کانسونینت دکیچی پد عربی دخیلو کلمو کی

راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / پ / او حُيني پي د عربي تلفظ

په ډول / ف / وايي. مثالونډي ډاډي:

فرمان / *farmān* /

فاصله / *fāsilā* /

فکر / *fīkar* /

صفت / *sifāt* /

ق / *q* / يو دخيل فونيم ډي چي په عربي دخيلو

کي راڻي. حُيني پڻستانه پي ډ / ک / او حُيني پي تقريباً د

عربي تلفظ په ډول / ق / وايي. مثالونډي ډاډي:

قانون / *qānūn* /

قاموس / *qāmūs* /

حقايق / *haqāyiq* /

د پورتنی لنډي يادوني تخه ډي چي ته سپړو چي:

(۱) د عربي ژبي ټولي هغه دخيلي کلي چي اوس په پښتو

ژبه کي استعمال يږي او په لیک کي دغه ټوري { ث ، ح ، ذ

ص ، ض ، ط ، ظ } پکښي راڻي د فونيم کي الفبي په ډاډي

تو دوسره يې ليکوي چې د دغو عربي تو د و پښتو تلفظ څرگند کړي

/sābīt/ ثابت

/sādīq/ صادق

/zakī/ ذکي

/zarūrāt/ ضرورت

/zālīm/ ظالم

/tāqāt/ طاقت

/hāl/ حال

(٢) /ق/ او /ف/ د پښتو ژبې دوه دخيل فونيمونه دي. دغه فونيمونه په دخيلو عربي کلمو کې چې په پښتو ژبه کې استعمال يې د اکثر و باسو د و پښتنو دخو عربي ته ورته تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو کې (د دخيلو عربي کلمو د تلفظونو په برخه کې) او هم په فونيمیکي الفبې کې دغه پوټي عربي تو دي په هغولا تيني تو د و سره ليکوي چې د عربي تلفظونو څرگند و لو د پارا تا کل سوي لکه:

/qāmūs/ قاموس

اصلي عزني ليکلي شڪاونه بي { قميص، وقت } دي.
 ڪه چيري په قاموسونو کي ددي ڊول ڪلمو تلفظ لیکو
 او يا غوار وچي دا ڊول کلمې په فونيمیکي الفبي وليکو، نو
 داسي به بي لیکو:

کيس /*Kamis*/

وخت /*waxt*/

په پښتو ژبه کي داسي نوري مفغني کلمې سترچي اوس
 په لياک اولوست کي يوازي په مفغن شکل مستعملي دي، لکه:

اديږه /*adirá*/ ✓

اورته /*auráta*/

اوداسي نوري ...

(۳) / ع / د پښتو ژبي يو دخيل فونيم دی. دغه فونيم په
 دخيلو عزني کلمو کي چي په پښتو ژبه کي استعماليري، د اکثر و
 باسواد وپښتنو دخواد کلمو په زيات وېر خو کي سترچي ته
 ورته تلفظ کيري. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو
 کي (د دخيلو کلمو د تلفظونو په برخه کي) اوهم په فونيمیکي الفبي کي

دغځ پورتنی توری په هغه لاکه تیني توري سره لیکوچي دغځي
تلفظ دڅرگندولو دپاره تا کله کل سوی دی، لکه :

عادت / *sādāt* /

عبادت / *sbādāt* /

وعدده / *wasdā* /

استعمال / *stismāl* /

د / ع / فونیم چې د کلمو په پای کې راغلی وي، کڅه

هم په اوسني مروج لیک کې لیکل کېږي، خو په زیاترو

مواردو کې نه تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو

قاموسونو کې (د دخیلو غځي کلمو د تلفظ په برخه کې) او هم په

فونیمیکي الفبې کې د دغځ توري تلفظ نه لیکو، لکه :

موضوع / *mawzó* /

شروع / *šuró* /

اجتماع / *jtjmā* /

وداع / *wrdā* /

اوداسي نور ...

د پورتني (فونيمیکه الفبې او دخيالي عربي کلمې) بحث
په نتيجې کې د پښتو ژبې د بشپړې فونيمیکې الفبې توپر
په دې ډول ټاکل کېږي:

		مَجْمُولُ تَوِي	د فونيمیکې الفبې تَوِي
<i>sar, atál, špa</i>	س، اتل، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ویاړ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>paštó</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تود	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	تول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>sābít</i>	ثابت	<i>s</i>	ث
<i>jor</i>	جود	<i>j</i>	ج
<i>čākú</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

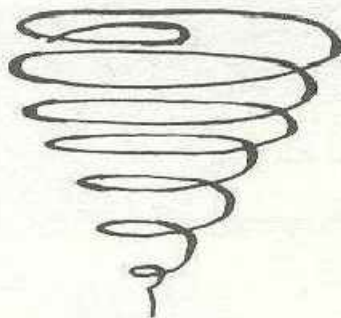
۲۲۳

		دفتویمیکه الفبائی	معمول تووئی
jāy	جای	j	ج
cok	خوک	c	خ
hāsīl	حاصل	* h	ح
xor	خورد	x	خ
dod	دود	d	د
der	دیر	d	د
zaki	ذکی	z	ذ
rap	رپ	r	ر
rūd	روند	r	ر
zor	زور	z	ز
žwənd	ژوند	ž	ژ
zağ	زغ	z	ز
sam	سم	s	س
šlūmbé	شلوبی	š	ش
sāoślay	سناغلی	s	س

		د فني ميكي الفونيتوري	معمول توري
<i>sādīq</i>	صادق	s	ص
<i>zarār</i>	ضرر	z	ض
<i>tāqāt</i>	طاقت	t	ط
<i>zālim</i>	ظالم	z	ظ
<i>sādāt, wasdā, mawzō</i>	عادت، وعدن، ضوچ	ʿ	ع
<i>ġemáy</i>	غمی	ġ ɣ	ع
<i>fāsílá</i>	فاصله	f	فا
<i>qānūn</i>	قانون	q	قا
<i>kār</i>	كار	k	كا
<i>gad</i>	گد	g	گا
<i>lās</i>	لاس	l	لا
<i>mor</i>	مور	m	ما
<i>nən</i>	نن	n	نا
<i>maná</i>	منه	n	نا
<i>wādá, žarawá</i>	واده، ژرون	w	وا

		دَفَنِيكِي الْفِي تَوْرِي	مَعْمُول تَوْرِي
<i>har, sahār</i>	حر، سهار	h	ه
<i>yor, wyār, melmaslyā</i>	يور، ويار، ميلمستيا	y	ي
<i>kor, obā</i>	كور، اوبه	o	و
<i>sūr</i>	سور	ū	و
<i>sur</i>	سُر (پستوي کے)	x u	پينين
<i>ibrā, imzā</i>	ابره، امضا	x 1	زبر
<i>wir</i>	وير	i	ي
<i>ter, masté</i>	تبر، مستي	e	ې
<i>sarāy</i>	سري	ay	ی
<i>helāy</i>	هپلای	əy	ی
<i>nikā, zra</i>	نيکه، زره	ə	نورکے

دعوت و عهد بر خه

په دې برخه کې پښتو ژبې د فوډميکي
الفېبې د زده کړې د پاره يو خوشه وړ
اولنډی هم په اوښي مروج ليک
او هم په نو ايسميکې الفېبې سره ليکل سوړي.

دکوهستان شفق

da Kohestān šafāq

هندوش پر سربې دي
که اسمان سره کناره ده

hendūkūš pār sar lambé di
ka asmān sra kenārā da

دکوم سوي زرگي آه دي
ياروينو فواره ده

da kūm sáwi zirgí-āh day
yā da winū fawārā da

که چلگيز دهم توره
چی له تيگي را بنکاره ده

دکوهستان شفق

*Kə čangéz də sásər túra
čiči la téki rāškārā da*

یا خو بل د مینی اور دی
د فلک پر پئی سوی کور دی

*yā xū bal də mīni or day
də falāk pre séway kor day*

د سکندر د وخت شهید دی
چسرت گوری بگرام ته

*də skandār də waxt šahīd day
pə hasrāt gūri bagrām tə*

یا لبوال روح دعا شق دی
چی د رحی دیار سلام ته

*yā lewāl roh də sāsūq day
čiči warjī də yar salām tə*

یا وال د سرد شرابو
چی تو میز بی یو جام ته

yā wālā da sro šarābū

či tūyizi yawá jām ta

دا میدان د کمر بلا دی

که سالو سور د لیلادی

dā maydān da karbalā day

kā sālū sūr da laylā day

دا زرگی د آسمان و چاود

که کینه د دپلوانه د

dā zirgāy da asmān wāčāwo

kā sinā da dewārā da

یا ساقی له لاره بنکته

چپه سوې پیمان د

yā sāqī la lāsá škōta

čapā sōwe paymānā da

او که دس د عبرت لیک دی

بنه زنجینه افان د

aw ka dars da sibrát lik day
sə rangina afsāná da

موب ته ياده جا نبازي کري
ديکونو سر بازي کري

mūz ta yāda jānbāzī kṛi
da nikūnū sarbāzī kṛi

د مومن د زده په ديتو
شیرينو سو کري لس دی

da momín da zṛə pə wīnū
širinó sūr káray lās day

که کفن ، شهيدانو
پرستو نيولی پاس دی

ka kafán da šahidānū
parištó niwálay pās day

يا دنيا کی خو نيزي ده
پر افق يې انعکاس دی

yā dunyā ki xūnrizi da
pər ofūq ye insikās day

یہ ، شفق ، کوہستان دی
را چا پپرہ پر آسمان دی

ya, šafāq da kohestān day
rāčāpéra pər asmān day

دی شفق کی ستوری شکاری
کہ صدف دی سرہ دیاب کی

de šafāq ki stūri škāri
ka sadāf di srə daryāb ki

یا حس زدہ ، شاعر دی
چی ددوب سوی پہ خوناب کی

yā hasās srə də šasīr day
či dūb səway pə xūnāb ki

یا یتیم دی او بگی خا ختی
دی ہر پسر پدب کی

yā yatīm day ūski cācē
dāde dāhar pā selāb ki

که سپین غائب دی خُلبه کی
دمجوبی پسره خو له کی

ka spin gās di jāledā ki
dā mahbūbi pā sra ocula ki

دا پر غونو اوریج نه ده
دود سو جگ له کوستانه

dā pā grūnū oryāj nā dā
dūd sū jāg la kokestāna

یا سپری پانی تاریخ دی
چی قصی کمری له بامیان

yā speré pāni tārix day
či qasé ki la bāmyāna

یا خوگرد زموږ پښو دی

چی باج خلی له آسمانه

yā xū garō zumūz də pso day
či baj áxli la asmāna

داچی شنی د کی و لی دی
دا سمان د رخ خولی دی

dā či šne dāki walé di
də asmān də mæx xwle di

لنسی

تہ بختوری سوداگرہ
چی مر غاری خرخوی شہری خالونہ

tə baxtawār ye sawdāgāra
či marǧalāri xarcawé šmeré xālūna
ما داسمان سپینہ سپونہ کی

چی دجانان پر کیری تل ولاں یلہ

mā də asmān spīna spozmāy ke
či də jānān pær ki dāy tæl walāra yāna

سپيني ڪوتڙي ڪندڙا لڳ سي

زما يا دين جي دڪين دي بند شالو

spini kote di kandwale si

zmā yādizi da kizdāy ʒa šamālūna

ڪردين ڪري گود رتہ راسہ

۽ بہ منگی پہ لپو ورو- ورو پوکو

ka didān kre gūdār ta rāsa

za ba mangāy pa lōpū wrō-wrō ʒa kawāma

گود رتہ راسہ راسہ

يو شبہ بہ دي پہ بند ۽ وويتم

gūdār ta jam rāpasé rāsa

yawā šebā ba di pa ʒa zra wawināma

خولہ بہ دخلی پہ رضا درکم

منگی مي ولي بنوروي لندہ دي کمر

xcwla ba ʒa xcāy pa razā dārkam

mangāy mi wāli sorawé landā di kūrāma

خومره به بنه وي

cúmra bæ şə wi

چې په سپين مخ دې زلفې خورې وي
سترگې دې تورې شونډې لاسې وي

če pə spin məx de zəffe xwaré wi

stárge de tóre šúnde de sre wi

زېم او ته يې ناز و نخرې وي

خومره به بنه وي، خومره به بنه وي

zə yəm aw tə ye nāzo naxré wi

cúmra bæ şə wi, cúmra bæ şə wi

چې زه حيا کړم او ته شوخي کړې

زه جرئت نه کړم خو ته مستي کړې

če zə hāyá Kṛəm aw tə šoxí Kṛe

zə jurát nə Kṛəm xu tə mastí Kṛe

شې مهربانه او دلداري کرې
خومر به بنه وي ، خومر به بنه وي

še mehrabāna aw deldāri Kṛe

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې مې حياشي لې غوندي لري
زه درنې دې شم ته وايي لري

če me hayā šī laḡ gūnde lāre

zə dər nezdé šəm tə wāye lāre

زه ته شروع کړم. د عشق سندري
خومر به بنه وي ، خومر به بنه وي

dər tə šuró Kṛəm də sīšq sandāre

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې ستا پدغا وي امپلونه
زه دې وړيلې ندمه گلونه

če stā pə gāra wi amelūna

zə de warbāl ke zdāma gulūna

ته راته وايي دزره حالونه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə rāta wāye də zrə hālūn a
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي درته وایم په مایي گرانه

له ټول عالمه له درست جهاننه

če dərta wāyəm pə mā ye grāna
lə ʔol sālāma lə drəst ja hāna

ته وايي نه يم دومره ارزانه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə wāye nə yəm dūmra arzāna
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي شم بپخوده او هرڅه وایم

د پوره دي زياتره له حده ستايم

če šəm bəxcūda aw hārca wāyəm
dəra de zyāta lə hāda stāyəm

ته راته واي چي زه خوستايم
خومره به بندروي، خومره به بندروي

ta rāta wāye če zə xū stāyām
cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

لنبي

دنجلی تي ترمي لاس وروډ

دغرخنی په خپي يې وو هل توپونه

da njalāy ti ta mi lās wāruwār

da ġarcanāy pa cer ye wāwa hal topūna

دنجلی درې شپه مزه کړي

تنگي پايڅې زړي پښې ولږگامونه

da njalāy dre šāya mazā kīri

tāngi pāyčé žrī paṇé wārō ġāmūna

چي خوله مي خودې صرفه پرې کړه

شکره نه ده چي په تول به که سينه

či xwla mi xwre sarfá pre mákwa
šakára náda či pa tol ba káma sína

سبابه بیاکدی بارینی

ددبنت گلان به ستالنه بویوینه

sabá ba byā kádi bārízē

da dašt gulān ba stā lamāna būyawína

چی دوصال دپیالو وپش و

زه په خنخیر د خیل قسمت تری و مه

či da wisāl da pyālō weš wū

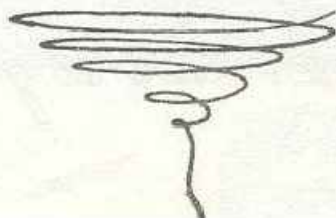
za pa jānjīr da xpal qasmāt tarāle wāma

که دی دیدن زما په کاری

سپوڼی ته گوره زه پر بام ولاړه یمه

kā di didān zumā pa kār wi

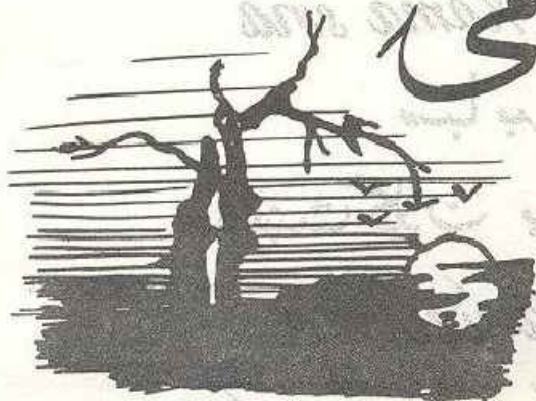
spozmāy ta gōra za par bām walāra yāma

Spozmay

سپوڙي

د آسمان لويه دنيا كي
تر سپوږمي سنكلي پيا

*Da asmān lōya dunyā ki
ta spozmay skwale zebā ye*

رنگ الوقي گون زرده
تر ويشتلي پوزه چايي

*wang alwūte gūnā zārda
ta wistāle pō zra čā ye*

جورده مانغوندي غمجنه
خوڪ دي نستريك تنه اي

*Jōra mā gūndi ġamjāna
cok di nāsta yak tanhā ye*

داترو وایله مینین
خرد سوئی نازیندین

rāta wāwāya la mīnī
ca dar sāwi nāzanīnī

لاهلانده سره بنورین
په شپه هر جای کی ولارین

lālahānda sarā sōre

pa špa har jāy ki walāra

محبت یو په زړه سوئی
داسره کبینه سوئی دواره

muhabāt yū pa zra sāwi

rāsa ksenū sarā dawāra

زه به تاته زرگی تش کرم
تو وماتره لاس تر غاره

za ba tāta zirgāy taš kram

ta wamāta lās tar gāra

غرميني به نيمي كرو
په يوازي سومر ژاره

ġam da mīni ba nimāy krū
Pa yawāzi sar mazāra

بنايسترې ځگلاي يې
داسمان پخله ځلي يې

sāyistā ye gulāy ye

da asmān pēgla njalāy ye

لکه اوس چې يې خوا هم
د مينو هر ځای ملروې

lāka as ci ye paxwā ham

da mayānū hāyāy mla we

خوار غنوکې پيسارا و
تر سر ورسره وې

xwān majrūn ka par sārā wū

ta ham sāma war-sarā we

دشیرینی حال دی ولید

دفرہار پنم کی تروی

da širīni hāl di wālid

da farhād pa ġam ki ta we

چی بہ راز مینی خپور

دھند مجلس دیوے

či ba rāz da mīni xpor wū

da haġā majlās dewā we

مقتولان عشق لیدل تا

پرور۔ دردی پڑتا

maqtulān da sišq lidāl tā

pa wro wro ba pre žarāl tā

وفادارہ معشوقی

دعاشق دردی توتی

wafādāra masšūqā ye

da sāsūq da zra totā ye

لنسی

طالب خدای که به طای
پر کتاب پروت پی یادوی شنکی خالونه

*taléba xodāy kha ba mulā se
par Kitāb prot ye yādawé šinkī xālūna*

طالب روزی که کتابت
ستاد کتاب ترا شود پردی ز ما خالونه

*tāléba rūnd se Kitāb kat kha
stā da Kitāb tar hāšó der di zmā xālūna*

رأسه دغان نوکی پر پرده
نوکی زمانه سپینه خوله به کو

*rāsa da xān nokarī prēzda
nokār zumā sa spīna xwla ba dar kaxāma*

تینگ می مه نینه په غمبز لکړي
سبا په لوی دلو نگیر د حنسه حینه

tinga me ma nisá pa ġez ki
sabá babūy da lawangin dar cāca jīna
خلک په چول لکړي تال کي بري

زه د شنا تر سینی لاندی تالا سومه

xálati pa čol ki tālá kīzi

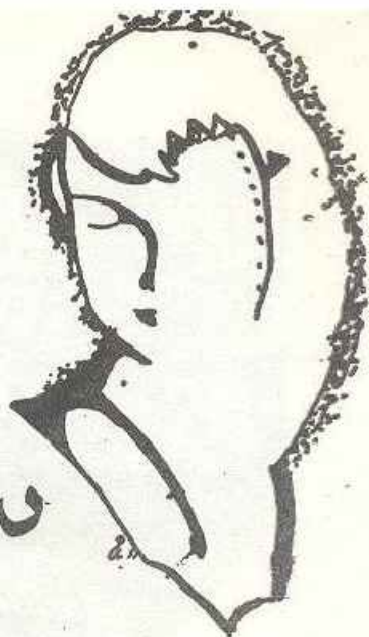
za da āšnā tar siné lāndi tālá swáma

یو وار تینگ په غمبز را
چی د تهر روپی در گدی و دی کومه

yaw wāri tinga pa ġez rāsa

či da tatār rūpāy di ġādi wādi kīwāma

ساقی آغاس

ساقی چراتہ کاسہ نیمہ شراب لری کہ نہ؟
پہ خواکبندی چراتہ چنگ ویا بابلن کفر؟

sāqī čarta kāsá nīma šarāb laré ka na?

pa xwā kse čarta čāngū yā rabāb laré ka na?

ثواب دزاهدانوملایانو شر نصیب
دندانوتہ رنگیر. خونک عذاب لری کفر؟

sawāb da zāhadānū mulāyānū ša nasīb

randānū ta rangīn gūnde sawāb laré ka na?

مسبحہ! دامہ چچا تہ مریار خوبے
دارو چرتہ دسویاز راکباب لری کفر؟

masīha, dā manāma če ta māri rağawé

dārū čarta da sāwi zra kabāb laré ka na?

چي مستو تو مباح کاندي ڀه ميون ميبيدل
اوسر وايه ملاحجانا لاپچ ڪتاب لڙي ڪرند؟

če mástú to mabáh Káñdi ڀa máyú lambeḍál
as uēya mulājāna če kítāb laré ka na?

راغلي ڀه داخيل دنيا ڪي لاهي ڪوم
ديخيم ڪي خرقه لاهي شراب لڙي ڪرند؟

rāḡāley yam. ḍā xpāla ḍunyāgāy lāhū Kawām

de xum kse ca qatrā nima šarāb, lare kana?

دگه جي عني ده اوچي شوندي ڊگهل
راواروه ساقي خري نابلر چا ڪرند؟

ḍa xum be szatí ḍa uče šūñḍe ḍa ajmāl

rēwāḡāna sāqí ca may nāb lare ka na?

Σποζμάγυ Σπιονί

Σπιονί μί δλορ ροζορ πασε σποβίδ σποβίδ
σπίνε ρναπε λουί ρσποχορ βεχορ βε

spozmágy da lwáru ġro da pása swayedá swayedá
spína ranā pa luyū dásto awaredá awaredá

ωζμί ρκλόλε ετρο νουσί
σπί ρσπίνולה άζονουσί

wazmé da gúlū la satrúnū sará
špe da španó la āwāzúnū sará

νσπί ρμίολε άμο νουσί
ζμαπε λα σκσνί χνί ωνε ρκνά η αχολ
τοβε ωε μάτε

našé da máyo la jāmúnū sará

zmā pa lāsó kse janjirúna da guná ačawál
tobá wa máta

زه دانشي له پيچي تابه او شتم او شتم
داد چلو له گرميو تاو پد تاو پده

za da našé la pičó tába awustám awustám

dā da mačáko la garmáyū tāwedá tāwedá

ماله عصيان او گنا هولونوسوه

دي له مستي او هوسونوسوه

mā la sasyan aw gunāhūnū sará

de la mastáy aw hawasūnū sará

ساقی له دکو گیل سونوسوه

لاخي دميني دوف او د مستي کولي

خیاویده وه

sāqí la đákū gilāsūnū sará

lāfe da míne da wafá aw da mastáy kawále

hayá widá wa

Σ ۵۰

دائستی کی زوالہ غیبی زنگیدہ زنگیدہ

زہ پہ ہو س او پہ گناہ کی دویدم دویدم

dā pa mastāy ki zmā la ġīze rangedā rangedā

za pa hawās aw pa ġunā ki dūbedām dūbedām

لہ تجی یو تجی یو ام ماؤنوسی

لہ سبکو سبکو عند ابو لوسی

la tázyū tázyū armānūnū sará

la škúlū škúlū sazābūnū sará

د زلمیتوب لہ کراؤنوسی

د سبکو وون زنادستی پردہ و خیلہ

میندر سواستوہ

da zalmitób la karāwūnū sará

da sabāwūn ranā da satar pardā wácirala

mína ruswá šwa

مش mahšar

مشخره را خرد محشری عکله سوچی اسمان سوچی
خم له اونه سون چوی پیاله سوچی مستان سوچی

šáyxá má'rā'já mahšár day mjá'ka swá'ji asmán swá'ji
xum la óra sará čáwi pyálá swá'ji mastán swá'ji

دسکرتو مجرونه د سینو گراب ته لوی پی پی
په د وین خکی پای کو بی ده خپه سوچی توفان سوچی

da skarwátū majmarūna da sinó gardáb ta lwíz i
pa dozáax kú pāykóbí da capá swá'ji tofán swá'ji

د سوماله خمره اخلی د جمشید په جام جامونه
د زردشت لخوا د واریست خمره پوشر زاهدان سوچی

da somá la xúma áxli da jamšéd pa jam jamūna
da zardāšt lxaod or wāxist xarqapōš zahídán swá'ji

مهارت د عمر غواري په مجلسي و رگه يدي
ديچور نندا نوخاي دي سست مذهب اوليان سوجي

mahārāt da sūmar ġwārī pa majlās čī wargadīzi
da paxó mindānū jāy day sust mazháb aw imān swāji

بدستي ده هيا هو دي تونې سر پر سر ماتېري
چيغي وړغلي عراب ته توبه سوجي شينخان سوجي

badmasti da hayāhūy day tobé sar par sar mātizī
čīgi wārgle mīkrāb ta tobá swāji šayacān swāji

دامسلك دخرايات دي په هر خم كي خرابه دي
حريفان پكښي غرقيري ساقی سوجي نندان سوجي

dā maslāk da xarābāt day pa har xam ki xarābāyedi
harifān pakšé ġarqīzi sāqī swāji mindān swāji

دمطرب شهبان په لاس دي احساس نغیرې سره كړه
عقل فكر اور اخیستی اپلاتون اولقان سوجي

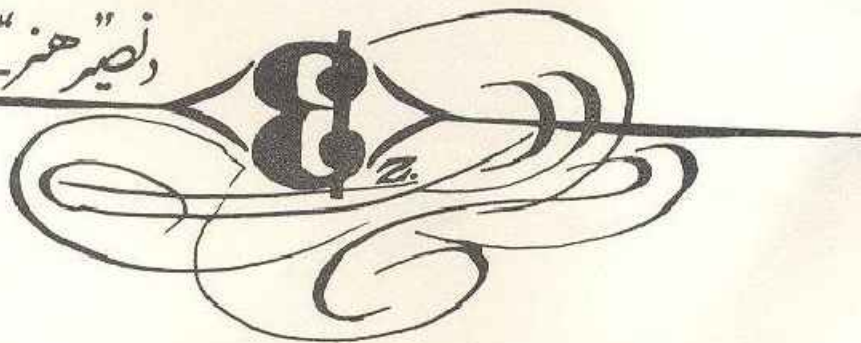
da mutrib šahbāz pa lās day da ihsās naġmāye sra kra
sāqal fikir or axīstay aptātūn aw luqmān swāji

عقل لاره وركه كره دجنون ندير جي ته لوپن جي
دجنون فكر سلطان دي دانا سوچي نادان سوچي

sāqal lāra wrāka kāre da junūn ġīzi ta lwīzi
da majnūn fikar sultān day dānā swāji nādān swāji

پاکی

د نصیر حسن - پستون پر خط

دكتور عبدالحكيم هلالى
دكتور مؤلف

DR. ABDUL HAKIM HELALI

PASHTO PHONEMIC

ALPHABET

Pashto Academy

KABUL, 1976

Government Printing House

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**